

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2545 ได้กำหนดลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ไว้ว่า เป็นกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลตามศักยภาพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข สามารถบูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและทันสมัย เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล เป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ซึ่งส่งผลให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังกำหนดสมรรถนะหลักสำคัญของผู้เรียนที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยตรง คือ 1) ความสามารถในการสื่อสารซึ่งเป็นความสามารถในการรับส่งสาร และใช้ภาษาในการถ่ายทอดความคิด รวมถึงการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดปัญหา 2) ความสามารถในการคิด ซึ่งเป็นความสามารถในด้านการคิดต่างๆเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการเผชิญปัญหาบนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาของไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการคิดให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนภาษาไทยในปัจจุบันไม่เน้นการอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นการสอนเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมี

ประสิทธิภาพ และสามารถใช้ภาษาในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาสังคม เน้นการสอนภาษาไทยในฐานะเครื่องมือของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง นำความรู้มาพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ยังต้องสอนภาษาเพื่อพัฒนาความคิดให้ผู้เรียนเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เมื่อเรามีความคิด มีอารมณ์ มีความรู้สึก ความต้องการ ฯลฯ และต้องการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความต้องการนั้น เราสามารถใช้ภาษาสื่อความหมายไปสู่ผู้อื่น ด้วยการพูดและการเขียน ซึ่งถือว่าการเขียนเป็นทักษะสำคัญยิ่งในการติดต่อสื่อสาร เพราะการดำรงชีวิตในยุคของการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทุกคนต้องก้าวทันต่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง การเขียนจึงเป็นการแสดงออกถึงหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นประจักษ์พยานที่เชื่อถือได้ และเป็นบันทึกทางสังคมที่ให้คุณประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังได้เป็นอย่างดี ดังที่ วรรณิกัร พวงเกษม (2534) ได้กล่าวถึงการเขียนว่า “การเขียนเป็นรากฐานสำคัญยิ่งของการศึกษา ดังนั้นการเขียนจึงเป็นกุญแจที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการศึกษา และเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ การเขียนจึงเป็นทักษะที่สำคัญที่นักเรียนทุกระดับชั้นต้องสนใจและฝึกฝนอย่างจริงจัง”

จากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพทางการศึกษา (สมศ.) ปี 2550 โรงเรียนบ้านหนองคัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ผลการประเมินแบบอิงเกณฑ์มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.89 อยู่ในระดับคุณภาพดีและ อิงสถานศึกษามีค่าคะแนนเท่ากับ 3 อยู่ในระดับคุณภาพดี สรุปมาตรฐานที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 2.95 อยู่ในระดับดี และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ให้ข้อเสนอแนะกับทางโรงเรียนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิดให้กับผู้เรียน เพื่อฝึกให้นักเรียนคิดเป็นแก้ปัญหาเป็นนำกระบวนการคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และผลจากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน 2551 พบว่าโรงเรียนบ้านหนองคันในวิชาภาษาไทย นักเรียนมีคะแนนสูงสุดเฉลี่ยร้อยละ 62.50 คะแนนต่ำสุดเฉลี่ยร้อยละ 25.00 คะแนนเฉลี่ยทั้งชั้นคิดเป็นร้อยละ 40.98 และแบ่งตามมาตรฐานมีคะแนนดังนี้

ตารางที่ 1 ผลทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET)ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา
2551 โรงเรียนบ้านหนองคัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2

มาตรฐานการเรียนรู้	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าร้อยละ
มาตรฐาน ท 1.1 การอ่าน	32.50	15.61	48.03
มาตรฐาน ท 2.1 การเขียน	12.50	4.77	38.16
มาตรฐาน ท 3.1 การดู ฟัง พูด	12.50	4.85	38.80
มาตรฐาน ท 4.1 หลักภาษา	30.00	13.03	43.43
มาตรฐาน ท 4.2 หลักภาษา	7.50	1.44	19.19
มาตรฐาน ท 5.1 วรรณคดี	5.00	1.29	25.80

จากตารางจะเห็นได้ว่าคะแนนมาตรฐาน ท.2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร การเขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพมีระดับคะแนนอันดับที่ 4 และค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งถือว่าทักษะด้านการเขียนเป็นปัญหาที่ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วน

จากความสำคัญของการเขียน และปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงมีความสนใจแนวคิดของ Edward De Bono (1992) ในรูปแบบการสอนการคิดแบบหมวก 6 สี ซึ่งเน้นกระบวนการคิดที่สามารถเรียนรู้ ผึกฝน และพัฒนาได้การใช้ชีวิตแบบสวมหมวก 6 สี จะช่วยให้ผู้คิดสามารถคิดได้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการคิดด้วยเทคนิคการคิดแบบ six thinking hats จะเป็นการรวบรวมกระบวนการคิดด้านต่างๆ ไว้ครบทุกด้าน ระบบที่ให้นักคิดที่ละด้าน มองทีละด้าน จากด้านหนึ่งมองไปอีกด้านหนึ่ง จะได้เห็นภาพเกิดขึ้นจริงได้ชัดเจนทำให้พิจารณาความคิดใหม่ ๆ ได้รอบคอบ เป็นผลให้เกิดความคิดที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นกระบวนการคิดสามารถเรียนรู้ ผึกฝน และพัฒนาได้ การใช้ชีวิตคิดแบบสวมหมวกความคิดแบบ six thinking hats จะช่วยให้ผู้คิดคิดได้อย่างมีระบบ มีขั้นตอน คิดได้อย่างหลากหลาย ซึ่งนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเขียน นักเรียนกล้าที่จะเขียนในสิ่งที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร และเขียนได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2545) ที่กล่าวว่า คิดก่อนเขียน การเขียนให้ดีได้นั้นต้องมีกระบวนการคิดเสียก่อน และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ การสอนที่พัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ พบว่าได้มีผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้ารูปแบบการสอนวิธีต่างๆ มาใช้พัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เช่น ผลการศึกษาของ ฌักทรี สระประเทศ (2544) ได้ศึกษาการสร้างชุดการสอนทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม เทศบาลขอนแก่น จังหวัด

ขอนแก่น ประเพณีศรี ไกรอนุพงษ์ (2544) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) โดยใช้แผนที่ความคิด สุภานันต์ ซาทอง (2551) ได้ศึกษาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดฝึกความคิดแบบอเนกนัย และสุริพร เอี่ยมประโคน (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ และจากการศึกษาพบว่าจากทุกผลการวิจัยนักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำรูปแบบการสอน เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนด้วยกระบวนการคิดแบบหมวด 6 สี ตามแนวคิดของ Edward De Bono (1992) โดยเลือกเนื้อหาจากง่ายไปหายากที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ได้แก่นิทานอีสป นิทานคุณธรรม บทความและข่าวและเหตุการณ์เพื่อนำไปสู่การเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการคิดแบบหมวด 6 สี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 เพื่อศึกษาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการคิดแบบหมวด 6 สีให้มีคะแนนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ร้อยละ 70 และจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนดังกล่าวร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ด้านบุคคลกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคัน อำเภอกุฉีชุม อำเภอกุฉีชุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 35 คน

3.2 ด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้นิทานอีสป นิทานคุณธรรมบทความและข่าวและเหตุการณ์เป็นสถานการณ์เพื่อใช้ฝึกกระบวนการคิดแบบหมวด 6 สี

3.3 ด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2553

3.4 ด้านสถานที่ทำการวิจัย คือ โรงเรียนบ้านหนองคัน อำเภอกู่เข็ญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2

3.5 ตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดแบบหมวด 6 สี
- 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย 1)การเขียนจากจินตนาการ 2)การเขียนโดยใช้ภาษาเป็นของตนเอง 3)มีความแปลกใหม่หรือละเอียดลออ 4)ใช้ภาษาที่สละสลวยกระชับเหมาะสม

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

3.1 ความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเรียบเรียงถ้อยคำลักษณะ ดังต่อไปนี้ 1. การเขียนที่มาจากจินตนาการ 2. มีความรู้สึกรักใคร่ของผู้เขียน 3. มีความแปลกใหม่ไม่ลอกเลียนแบบใครหรือละเอียดลออ 4. มีข้อคิดโน้มน้าวจิตใจผู้อ่าน 5. ใช้ภาษาที่สละสลวยเลือกใช้คำที่กระชับ ไพเราะและเหมาะสม

3.2 กระบวนการคิดแบบหมวด 6 สี หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำเทคนิคการคิดแบบหมวด 6 สี มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างเป็นระบบในการพิจารณาสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้ทักษะการคิด 6 แบบ คือ 1) หมวดสีขาว คือ ข้อเท็จจริง 2) หมวดสีแดง คือความรู้สึกรัก 3) หมวดสีดำ คือความคิดด้านลบ 4) หมวดสีเหลือง คือการคิดในด้านบวก 5) หมวดสีเขียว คือการคิดสร้างสรรค์ 6) หมวดสีฟ้า คือการคิดสรุปองค์รวม คิดเป็นระบบ

3.3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับช่วงวัยและความสนใจของผู้เรียนกิจกรรมที่จัดมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตมีความสุขสนุกสนานเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกคิดและเขียนอย่างอิสระ และเน้นกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการวิจัยดังนี้

- 5.1 ครูได้แนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มสาระภาษาไทยในด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการคิดแบบหมวด 6 สี
- 5.2 นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างหลากหลาย เพื่อสรุปองค์ความรู้นำไปสู่การเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ
- 5.3 นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยและเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์